

СТРУКТУРА ПІДРУЧНИКА «ПРИРОДНИЧІ НАУКИ» В КОНТЕКСТІ НОВИХ ВИМОГ ДО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ УЧНІВ

Засккіна Тетяна,
доктор педагогічних наук,
заступник директора,
Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Серед новацій реформи загальної середньої освіти окреме місце посідає зміна моделі освіти. А саме – освіти спрямованої на результат. Державний стандарт базової освіти містить ґрунтовний перелік і опис обов'язкових результатів, яких мають досягнути учні / учениці по завершенню відповідного циклу навчання. Модельні навчальні програми конкретизують вимоги державного стандарту через опис очікуваних результатів навчання, пропонований зміст і види навчально-пізнавальної діяльності, якими мають бути досягнуті результати навчання з того чи того навчального предмету / інтегрованого курсу. Оцінюванню підлягають не змістові питання того чи того навчального предмету / інтегрованого курсу, а саме групи результатів. Таким чином відбуваються зміни, які необхідно враховувати при розробленні навчально-методичного забезпечення навчального предмету / інтегрованого курсу. Нами розроблено підручник інтегрованого курсу «Природничі науки» для 5-го класу закладів загальної середньої освіти. Кожен параграф підручника структуровано трьома рубриками: Досліджуй, Дізнавайся, Дій. Така структура обумовлена новими вимогами державного стандарту базової середньої освіти, де обов'язкові результати згрупованого за напрямками: 1) пізнання світу природи засобами наукового дослідження; 2) опрацювання, систематизацію і представлення інформації природничого змісту; 3) усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальну поведінку для сталого розвитку суспільства; 4) розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання проблем природничого змісту [індивідуально й у співпраці]. Оцінюванню підлягають три групи результатів. Учень / учениця: 1) проводить дослідження природи; 2) опрацьовує та використовує інформацію – здійснює пошук інформації, оцінює та систематизує, подає її в різних формах; 3) усвідомлює закономірності природи – усвідомлює розмаїття природи, класифікує об'єкти / явища природи, виявляє взаємозв'язки об'єктів і явищ природи, розуміє значення природничих наук, технологій, техніки; усвідомлює проблему

і аналізує її, розв'язує проблеми, працює в групі для розв'язання проблеми, оцінює власну діяльність/ діяльність групи.

Підручник побудований на основі цих результатів дає змогу учням повністю їх досягти. У рубриці «Досліджуй» подані практичні завдання, які призначені не стільки для демонстрування об'єктів та явищ природи, унаочнення процесів, скільки для формування в учнів/учениць досвіду пізнання природи. Практичні завдання різні за типом, призначенням і способом реалізації, зокрема передбачені самостійні дослідження учнями / ученицями тих чи тих об'єктів і явищ, що мають бути вивчені. У рубриці «Дій» теж пропонуються завдання на застосування й дослідження. Є завдання, які цілісно охоплюють увесь процес дослідження – від виявлення й формулювання проблеми дослідження до самоаналізу дослідницької діяльності. Є завдання на відпрацювання певних етапів дослідження: визначення мети і завдань дослідження, формулювання гіпотези, планування дослідження, формулювання висновків, презентування результатів дослідження. Завдання в підручнику також дібрано для формування умінь застосовувати різні методи дослідження (спостереження, експериментування, вимірювання, моделювання, класифікування, конструювання тощо).

Рубрика «Дізнавайся» сприяє розвитку умінь працювати з інформацією природничого змісту, а саме читати й розуміти тексти та графічні зображення, порівнювати відомості з тексту та з ілюстрацій, добувати та опрацьовувати інформацію з різних джерел (у параграфах є позначка – скористайся цифровим додатком або іншими джерелами інформації), систематизувати її та презентувати в різних формах (текстовій, графічній, табличній та ін.). Основним методом опрацювання параграфів є постановка «товстих» і «тонких» запитань до тексту/ілюстрації та пошук відповідей на них. Учні / ученицям пропонується до кожного параграфу самостійно скласти «товсті» запитання які дають змогу отримати багато правильних відповідей, змушують думати і аналізувати, часто вимагають опори на попередні знання, висловлення власної позиції. Такі запитання слід починати зі слів: Як відбувається? Чому? Що буде, якщо..., Чи можливо..., Чи викликає сумнів? «Тонкі» запитання зазвичай мають лише одну правильну відповідь. Починаються зі слів: Що? Де? Коли? Скільки? Хто?

Робота з інформацією пов'язання із наступною групою результатів, спрямованою на усвідомленням закономірностей природи. У текстах параграфів ми свідомо не робили «підсумків параграфу», а лише виокремлення в тексті нових понять.

Завершує параграф рубрика «Дій», у якій наведені запитання і завдання, призначені уже для закріплення матеріалу. Завдання цієї рубрики можуть бути розв'язані або безпосередньо на уроці, або у вигляді домашнього завдання. Ці завдання згруповано на когнітивній таксономії Б. Блума (Л. Андерсон та Д. Кратвила): «знання – розуміння – застосування – створення».

Запропонована нами структура підручника не обтяжена різноплановими позначками й рубриками, а чітко спрямована на досягнення результатів навчання і їхнє оцінювання.